

Gerontologia-lehden lukijakyselyn tuloksia

Outi Jolanki, Simo Korpela ja Elisa Tiilikainen¹

Suomenkielinen tiedekirjallisuus ja tieteellisten artikkeleiden julkaiseminen suomeksi ei enää tänä päivänä ole itsestäänselvyys. Tiede on toki aina ollut ja sen tarvitsee olla kansainvälistä, mutta viime vuosina erityisesti suomenkielisten tieteellisten lehtien tilanne on vaikeutunut. Tutkijat haluavat saada julkaisuilleen mahdollisimman laajan lukijakunnan ja tiederahoituspainottaa voimakkaasti kansainvälisissä lehdissä julkaisemista. Käytännössä tämä tarkoittaa englanninkielellä julkaisemista. Avoin tiede ja sähköinen julkaiseminen ovat tuoneet ja tuovat epäilemättä lisää haasteita suomenkielisten paperisten tiedelehtien julkaisemiseen. Molemmat yhtäältä lisäävät tiedon saatavuutta ja toisaalta tuovat lisähaasteita julkaisujen rahoittamiseen.

Gerontologia-lehti on ollut jo jonkin aikaa vapaasti saatavilla sähköisessä muodossa, mikä on tuonut uutta lukijakuntaa, mutta myös hieman vähentänyt tilaajia. Gerontologia-lehden julkaisemista tukee kolme tieteellistä seuraa ja sen ansiosta lehden tilanne on vakaampi kuin monen muun tiedelehden. Lehden kehittämistä on silti jatkettava, jotta se toimisi entistä paremmin suomenkielisen vanhenemisen tutkimuksen julkaisufoorumina ja tiedonvälittäjänä. Viime vuonna toteutettiin Gerontologia-

lehden kehittämiseksi sähköinen lukijakysely, jonka tuloksia kuvaamme tässä tekstissä.

Kaiken kaikkiaan kyselyn täytti julkisen nettilinkin kautta 113 vastaajaa 20.6.18–14.9.18 välisenä aikana. Kysely toteutettiin anonyymisti webropol-kyselyohjelmiston avulla. Lehden tilaajamäärään nähden vastaajamäärä on pieni ja tuloksia on siten tarkasteltava hieman varauksella.

Ketkä vastasivat kyselyyn?

Lähes 90 % kyselyyn vastanneista oli naisia, mikä todennäköisesti heijastaa sitä, että lukijoissa on paljon naisvaltaisten alojen kuten sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia. Keskimäärin vastaajat olivat noin 50-vuotiaita ja korkeasti koulutettuja. Vastaajista noin neljännes oli opiskelijoita, ja heistä 13 % ilmoitti olevansa tohtoriopiskelijoita. Peräti 34 %:lla vastaajista oli tohtoritutkinto. Vanhuspalveluissa työskentelevät ovat lehden ahkeria lukijoita. Tämä näkyy myös siinä, että noin neljännes vastaajista kertoi työskentelevänsä vanhuspalveluissa, ja lähes 90 % vastaajista oli joko ”melko samaa mieltä” tai ”täysin samaa mieltä” väittämän *Lehti tukee ammattitaitoani* kanssa. Pääasiallisesti vastaajat asuivat joko Uudellamaalla tai Pirkanmaalla. Kyselyn perusteella lehden lukija on tyypillisesti korkeakoulutettu nainen, joka työskentelee korkeakouluympäristössä tai vanhuspalveluissa. Näistä vastaajista valtaosa saa lehden Kasvun ja vanhenemisen tutkijoiden yhdistyksen (KaVa) jäsenyyden kautta, mutta moni lukee lehden

¹ Outi Jolanki on toiminut Gerontologia-lehden päätoimittajana vuoden 2018 alusta. Yhteiskuntapolitiikan opiskelija Simo Korpela on toteuttanut lehden lukijakyselyn, analysoinut tulokset ja tehnyt niiden pohjalta yhteenvedon. Elisa Tiilikainen on toiminut lehden toimussihteerinä vuosina 2016–2018.

myös kirjastossa tai työpaikalla. Lehden toimituskunta tiesi entuudestaan, että erityisesti ammattilaisille on tärkeää, että Gerontologia-lehden paperinen versio ilmestyy työpaikkojen kahvihuoneisiin, jossa monet sen lukevat. Lehden tilaajamäärä ei siten kerro koko totuutta lukijamääristä.

Lehden kehittämisideoita

Kyselyn tavoitteena oli saada selville tyytymättömyyden aiheita ja sitä, millä tavalla lehteä voitaisiin parantaa. Kyselyn tulokset olivat tästä näkökulmasta hieman paradoksaaliset. Kyselyyn vastaajat olivat nimittäin yleisesti ottaen varsin tyytyväisiä. Noin 95 % vastaajista oli joko ”erittäin tyytyväinen” tai ”melko tyytyväinen” lehteen, ja keskimäärin vastaajat antoivat lehdelle kouluarvosanaksi 8,5. Perusteluissa korostuu Gerontologia-lehden asema suomenkielisenä alan julkaisuna, joka nostaa esille ajankohtaisia aiheita ja usein tukee lukijan ammattitaitoa. Käytännössä kaikki pitivät lehteä ammattitaitoisesti toimitettuna ja luotettavana alan julkaisuna. Edellä mainitut asiat ovat keskeisiä tavoitteita tieteelliselle lehdelle, joten voimme lehdessä olla tyytyväisiä näihin tuloksiin.

Lukijakunnan moninaisuutta kuvaa se, että toisaalta avovastauksissa osa vastaajista toivoo tieteellisesti korkeatasoisempia artikkeleita sekä yhteiskuntatieteellistä perustutkimusta, ja osa vastaajista puolestaan toivoo käytännönläheisempiä ja helppotajuisempia artikkeleita. Jotkut vastaajat ehdottivat enemmän vapaa-muotoisia juttuja, jotka voisivat kiinnostaa suurempaa yleisöä. Näissä kommentteissa näkyy Gerontologia-lehden poikkeuksellinen asema ainoana vanhenemisen tutkimukseen keskittyvänä monitieteisenä lehtenä. Samoin kommentteissa heijastuu lehden asema myös muunlaisen vanhenemisen ilmiöitä ja väestön vanhenemista koskevan tiedon levittäjänä. Tieteellisen tason ylläpitäminen ja sen parantaminen on jokaisen tieteellisen lehden tärkeä, mutta päättymätön tehtävä ja haaste, jos-

ta ei voi tinkiä. Gerontologia-lehden lukijoissa on paljon ammattilaisia ja siten toive käytännönläheisemmistä artikkeleista on perusteltu. Toisaalta ammatilliset lehdet julkaisevat käytännönläheisiä artikkeleita, joilla voi olla myös tieteellinen tausta.

Gerontologia-lehdessä on paljon muutaakin aineistoa kuin artikkelit, ja jopa niin paljon, että ajoittain mietitty muun sisällön vähentämistä. Toistaiseksi linja jatkuu samanlaisena, koska toimituskunta on saanut muissa yhteyksissä lukijoilta palautetta, että nämä sisällöt koetaan hyväksi. Jatkossakin sekä Keskusteluja että Ajankohtaista -palstoilla julkaistaan tieteen ja käytännön sovellusten rajoilla ja välillä liikkuvia juttuja. Lehden sähköistä versiota on mahdollista kehittää eri tahtiin kuin paperista lehteä. Kyselyn avovastauksissa ehdotettiin jonkinlaista palstatilaa, jossa lukijat voisivat itse ottaa kantaa gerontologian ajankohtaisiin aiheisiin ja lukea muiden näkökulmia. Tällaisesta mahdollisuudesta on lehdessä keskusteltu ja toteutuksen ideointi jatkuu. Ehkäpä jatkossa sähköistä alustaa voi hyödyntää tähänkin tarkoitukseen.

Mielenkiintoinen ja tärkeä viesti lukijoilta oli se, että heitä kiinnostavat eniten tutkimusartikkelit. 92 % vastaajista piti artikkeleita kiinnostavana sisältönä lehdessä. Lähes 40 % lukijoista toivoo lehteen aiempaa enemmän tutkimusartikkeleita, ja noin 45 % piti nykyistä määrää hyvänä. Vastaajilta kysyttiin avoksymyksellä sitä, millaisia aiheita he toivoisivat lehdessä käsiteltävän. Vastauksissa toivottiin monenlaisia aiheita, mutta esille nousivat erityisesti sosiaali- ja kulttuurigerontologiaan, muistisairauksiin ja poikkitieteelliseen tutkimukseen liittyvät artikkelit. Toimituskunta on omissa kokouksissaan keskustellut näistä samoista teemoista ja miettinyt, miten lisätä näiden tärkeiden, mutta vähemmän käsiteltyjen aiheiden artikkelitarjontaa. Toimituskunta ja päätoimittaja eivät voi tehdä paljon muuta kuin tiedottaa omissa verkostoissaan lehteä mahdollisena julkaisukanavana. Heitämme siis haasteen lukijoille ja tutkijoille, että he(kin) tart-

tuisivat asiaan ja artikkelitarjonta näillä alueilla lisääntyisi.

Artikkelitarjonnan monipuolistamiseksi olemme lehdessä jo ideoineet teemanumeroita eri aihealueilta ja tämä suunnitelma näyttää vastaavan lukijoiden toiveisiin, sillä yli 90 % vastaajista toivoo lehden jatkossakin julkaisevan teemanumeroita. Yli 90 % vastaajista oli joko melko tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä teemanumeroiden sisältöön. Avovastauksissa toivottiin teemanumeroita useista eri aiheista, ja erityisesti esille nousi ikääntyvien liikuntaan, muistisairauksiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen liittyvät teemat. Näiltä alueilta lukijat voivatkin odottaa teemanumerokutsuja. Lukijoilla on myös mahdollisuus ottaa yhteyttä toimitukseen ja ehdottaa teemanumeroiden aiheita.

Lehden ilmestymistiheys ja julkaisumuoto

Kyselyyn vastaajat pitivät lehden nykyistä ilmestymistiheyttä sopivana. Samoin nykyinen malli julkaista lehti paperisena ja sähköisenä sai kannatusta. Tärkeä tieto lehdelle on se, että moni vastaaja ilmoitti, että pelkästään sähköiseen versioon siirtyminen vähentäisi lukemista. Tämä tulos kuvastaa todennäköisesti sitä, että monet lukevat paperilehden työpaikallaan. Lehden kustannuksista suuri osa on painatuskuluja, joten sähköinen versio olisi halvempi ratkaisu. Olemme kuitenkin toimituskunnassa linjanneet, että lehti julkaistaan sekä paperisena että sähköisenä versiona, jotta se on erilaisen lukijaryhmien saatavilla.

Lehden ulkoasuun oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä, joskin joidenkin vastaajien mukaan ulkoasussa olisi parantamisen varaa. Perusteluissa muutamat lukijat toivovat lehdelle houkuttelevampaa ja modernimpaa ilmettä. Millainen se sitten olisi? Lehden sisällä olemme käyneet aiheesta keskustelua lehdessä aiemminkin ja tasapainoilleet erilaisten tulkintojen välillä. Toki lehden on hyvä olla myös visuaalisesti houkutteleva ja innostaa tarttumaan siihen jo ulkoasullaan. Lehden ulkoasua muu-

tettiin kuitenkin melko radikaalisti muutama vuosi sitten, kun sivukokoa pienennettiin, ja paperilaatu, kirjasintyyppi ja värimaailma uudistettiin. Ulkoasun muutokset saavat todennäköisesti odottaa tällä erää, ja toimituskunta keskittyy tulevana vuosina enemmän sisältöihin.

Miksi lehteä luetaan?

Ilahduttava ja kannustava viesti meille toimituskunnassa on se, että perusteluna sille, miksi lehteä luetaan, nousee jälleen Gerontologia-lehden rooli alan suomenkielisenä julkaisukanavana, joka tukee lukijoiden ammattitaitoa. Monelle vastaajalle on tärkeää, että gerontologian tutkimusta julkaistaan myös suomeksi. Mielenkiintoinen tieto on se, että monet vastaajat perustelivat lukemistaan yleisellä mielenkiinnolla ikäihmisiin ja ikääntymiseen. Gerontologia-lehdellä on tästä näkökulmasta tärkeä tehtävä paitsi tarjota tutkijoille julkaisukanava niin myös informoida muiden alojen tutkijoita ja ammattilaisia vanhenemisen tutkimuksen tuloksista.

Lehden taustayhdistysten toiminta

Gerontologia-lehti on hyvässä asemassa siinä suhteessa, että julkaisutoimintaa tukee kolme vakiintunutta yhdistystä. Lehden perustivat 1980-luvulla Kasvun ja vanhenemisen tutkijat ry:n (KaVa) avaintoimijat ja myöhemmin mukaan tulivat Societas Gerontologica Fennica (SGF) ja Suomen Geriatri (SG). Kyselyssä kysyttiin myös, millä tavoin näiden yhdistysten toimintaa voitaisiin kehittää. Yhdistysten toimintaan liittyvässä kysymyksessä vastaajat toivovat ensisijaisesti seminaareja ja koulutuspäiviä. Yhdistykset ovat vuosittain järjestäneet erilaisia seminaareja, mutta ehkä tieto niistä on kantautunut huonosti lukijoille. Yhdistysten näkyvyyttä voisikin monelta osin lisätä. Muutama vastaaja toivookin yhdistyksiltä näkyvämpää toimintaa; lisää aktiivisuutta sosiaalisessa mediassa ja julkisia kannanottoja esimerkiksi sosiaali- ja tervey-

denhuollon uudistuksesta kuten eräs vastaaja kirjoitti: *Pois akateemisesta kuplasta kehittämään toimintaanne (huolehtikaa vanhuksista tiedollanne)*. Yhdistyksiltäkin toivottiin jonkinlaista keskustelupalstaa ja kommentointimahdollisuutta. Tutkijoiden näkökulmasta on helppo olla kirjoittajan kanssa samaa mieltä siitä, että tutkimustietoa tarvitaan yhteiskunnan kehittämisessä ja tutkijat voivat varmasti olla vielä aktiivisempia tulostensa tiedottamisessa. Gerontologia-lehden taustayhdistysten avaintoimijoilla ja jäsenillä on paljon osaamista ja tietoa niin gerontologisen tutkimuksen kuin yhteiskuntapolitiikan eri aloilta, jota voisi levittää vielä tehokkaammin. Ongelma on

lähinnä saada viesti läpi niille, jotka käytännössä voivat esimerkiksi vanhuspolitiikkaan vaikuttaa. Vastajille ja lehden lukijoille voi luvata, että keskustelu vaikutusmahdollisuuksista ja -tavoista jatkuu.

Myös Gerontologia-lehden ja sen taustayhdistysten kehittämistyö jatkuu. Lukijat voivat tulla mukaan vaikuttamistyöhön esimerkiksi liittymällä yhdistysten jäseniksi ja tuomalla omat ideansa toimintaan.

Yhteydenotto:

Outi Jolanki

paatoimittaja[at]gerontologia.fi

